

Középutcza, STEIN J. könyvkereskedése.

Mindkét törvényjavaslat tehát, t. i. a kormányelőterjesztéssel szolgáló és az országgyűlési bizottság által kidolgozott is, ugyanazon szempontból indul ki, t. i. abból, hogy az 1860. évi Felszólítás 20-án a királyi rendelet által három rendi nemzeteknek és ismét négy vallásainak ismét visszaadott jogi alkotmány szerkezet — a nélkül, hogy már oly mélyen ható elvi megváltoztatás vagy

ajja alakítása eszközöltetnek — oly módon bővíttessék, hogy ezenül még egy negyedik nemzet és más két vallás is nemzeti és vallási kifejlődésre szükséges tért oly mértékben — mint az eddigelő, jogosított nemzetek és vallások — nyerjen.

Az országgyűlési bizottság tehát az általa ajánlott javaslattal nem indítványozza az előbbi erdélyi alkotmányos rendszer megváltoztatását, hanem csak a már fenálló és azelőtt is fenállott erdélyi alkotmányos rendszer bővítését.

Mint hogy az első kormányelőterjesztést képező törvényjavaslat vezérszempontja az országgyűlési bizottságnak ezen tanácskozási tárgyra vonatkozó javaslatával tökéletes összhangzásban van, az országgyűlési bizottság által ajánlott törvényjavaslatban indítványozott változtatások lényegesen csupán

1. az előterjesztett anyag felosztására és

2. az irányra szorítóknak.

A javallott változtatásokat

1) az anyag felosztását illetőleg az országgyűlési bizottság azzal véli igazolhatni, hogy az általa indítványozott törvényjavaslatban az anyag rendezetesebben van felosztva, a logikailag egytörvénnyel tartozó, természetesen egymásból folyó törvényes határozatok közelebb vannak egymáshoz tartva és szorosabb összefüggésben látszanak lenni, mint a kormányelőterjesztést képező törvényjavaslatban.

miután a bizottsági javaslat 1. §-ában, általában az oláh nemzet, a görög kath. vallás mint olyan és a görög keleti vallás törvényes elismerése kimondott,

a 2. §-a arra át, hol az oláh nemzet egyenjogúsága Erdély többi rendi nemzetével kimondatik és egyszersmind az Erdély immár jogosított négy nemzetéhez nem tartozó hazafiaknak is megnyugtatót szolgáltat az iránt, hogy a személyes egyenjogúság sértetlenül fentartatik;

a 3. § külön tárgyalja a görög kath. vallás mint olyan és a görög keleti vallás egyenjogú állását Erdély többi már jogosított vallásaival és zárszakaszában azon határozatot tartalmazza, hogy azért — mert a most elismert hat vallásfeleket valamelyikhez tartozik — senkit ki nem lehet rekeszteni a politikai jogok gyakorlásától;

a 4., 5., 6. és 7. §-ok az előterjesztett javaslattal ugyan egyek, csak hogy a 6. §-ban azon toldalék indítványozatik, hogy a k. leiratok, rendeletek és egyéb közigazgatási rendszabályok is ezen határozatokkal ellenkező országos törvényekkel együtt nagyobb elővigyázat tekintetéből megszüntetnek nyilvánításnak.

2) Változtatásokat a stílusai szerkezetben a bizottság csak annyiban tartott szükségeseknek, a mennyiben az indítványozott törvény szövege megfelelően megérthetősége azokat helyenlevőknek feltűntet:

A czimből az előterjesztett javaslatban meglepő „fogantatás” (keresztülvittele) a bizottsági javaslatban kihagyott, mivel ezen kitétel nyilván az oláh nemzet és vallási egyenjogúságáról szóló törvény létezését feltételezi és csak arra mutat, mintha csak arról volna szó, hogy ezen törvény most gyakorlatilag alkalmaztassék.

Mint hogy az oláh nemzet és vallási nemzeti egyenjogúságára vonatkozó törvény eddigéle nem létezett, ezen kihagyás igazoltnak látszott.

Azon változtatás, hogy a törvényjavaslat címében az országgyűlési bizottság által „és vallásai” helyett, a világosabban magyarázó szavak: „szint ugy”, mint a görög kath. és görög keleti vallások, indítványoztattak, igazolási oka abban található, hogy az előbbi szerkezet szerint a cím azt látszott jelenteni, mintha a görög kath. vallást mint olyant és a görög keleti vallást egyenjogúság csak annyiban illetné meg, a mennyiben az oláh nemzet áll kapcsolatban, holott az alábbi bizottság nézete szerint ezen két vallás egyenjogúsága kimondandó minden tekintet nélkül azon esetleges körülményre, hogy azok híveik többsége által itt Erdélyben nemzeti színezetet is nyernek.

Az 1. §-ban az országgyűlési bizottság: „az erdélyi alkotmány értelmében elismert többi három nemzet és négy vallással” szók beiktatását azon okból vélte szükségesnek, mert a szó „szintén” az előterjesztett javaslatban oly viszonylatot fejez ki, mely abban nem volt kiemelve és azért kiegészítést igényelt.

A bizottsági javaslat 2-ik §-a merőben eltér az előterjesztett javaslat 2-ik §-ától, mert ezt az anyag új felosztása és a törvény világossága igényelte; miután az 1. §. az oláh nemzet, a görög kath. vallás törvényes elismerését kimondja, akkor a 2. §-nál természetesen azon kérdés áll elő: hogy minek ismertették el?

A bizottsági javaslat azt feleli ezen kérdésre: egyenjogúnak; és az egyenjogúság fokát (mert e kifejezés viszonylagos természetű) azáltal állapítja meg, hogy az oláh nemzet újból megszerzett jogosultsága zsinor-

mértékkel a magyar, székely és szász nemzet már előbb megszerzett jogosultságát állítja fel.

Hogy az ezen négy jogosított nemzet egyikehez sem tartozó erdélyi többi hazafiak azon aggodalma megszüntetessék, mintha ezáltal az 1860. mindenszenthő 20-iki legfelsőbb diplomával biztosított személyi egyenjogúság korlátoztatnék, az előterjesztett javaslat 3. §-a határozatai ide csatoltattak.

A bizottsági javaslat 3. §-a az 1. §-ban már törvényesen elismert két vallásra tér át és ezeket illetőleg ugyanazon elvek szerint jár el, melyek épen az előbbi §-ban a nemzetiségekre vonatkozólag követettek.

A 4., 5., 7. §-ok irányi tekintetben is változatlanul hagyták és csak a 6-iki §-ban a már fennebb említett toldalék iktatott be. Nagy-Szeben, 1863 aug. 22.

Gróf Béli György.

Trauschenfels Ferencz, előadó.

Az erdélyi országgyűlés

XVIII. ülés aug. 28-án.

Kezdeté 10 órakor. A mult ülés jegyzőkönyve fölött majdnem félórát vita keletkezett. Schuller Libloy majd teljes interpellációját, majd interpelláló társainak neveit akarja jegyzőkönyvbe vétetni. Balomiri a jegyzőkönyv egyéb részéhez kívánt szólni, mit még eddig egy ülésben sem mulasztott el. Elnök azonban csak hamar elejté vette a meddő vitának s a jegyzőkönyvek módosításán maradtak.

A napirendre kitűzött első törvényjavaslat fölötti általános vitában részt vett

Gróf Béli D. nmlga: Méltóságos elnök ur! tks képviselő testület! A kölcsönös méltanyosság, de sőt az igazság is megkívánja, miszerint a kérdésben levő törvényjavaslat oly móddal láttassék el, hogy az érdekeltek meglegedésére és tökéletes megnyugtatósára szolgáljon. Azért magam is, ki ezen törvényjavaslat előkészítésére kinevezett bizottságnak egyik tagja voltam, egész őszinteséggel arra törekedtem, hogy a román nemzetre nézve mindaz a törvénykönyvbe ígátassék, mi a román nemzetnek megnyugtatósára szolgál a fölöl, hogy ő a másik 3 u. m. a magyar, székely és szász nemzettel tökéletesen egyforma politikai és vallási jogokkal birjon. (Eljenzés! és Setreasee!) Igaz ugyan, hogy miután már tetlegesen birtokában van mindazon jogoknak, melyeket eddig csak a kiváltságos 3 nemzet élvezhetett, minden további intézkedéseknek szüksége fölösleges volna; de miután a román nemzetiséghez tartozók oly nagy súlyt fektetnek arra, hogy nem csak egyéni, hanem — mint nemzetnek — politikai és vallási egyenjogúságuk is kimondassék, magam részéről a legnagyobb készséggel kívánok ezen követelést teljesítéséhez hozzá járulni, (Eljenzés), még pedig azért, mivel csak így remélhetni és talán meg is várhatni, hogy a román nemzetiséghez tartozók, meglevén győződve a másik 3 nemzet loyális eljárásáról jelen kívánságuk teljesítésében is, maguk részéről is, mivel érdekelve lesznek, azon fognak lenni: hogy a már századok óta fenálló ősi alkotmányunk, melyet felséges Fejedelmünk 1860 october 20-án kelt kegyelmes diplomája által visszanyerni, habár lényeges változtatásokkal is szerencsénk vala, fentartassék. (Hosszason tartó eljenzés a baloldalon). Ez mindazon reformok, melyek a megváltozott körülményeknél fogva elkerülhetlenül szükségessé váltak, közreműködésük által a kor igényeinek megfelelően, alkotmányos uton, jó egyetértésben intézessenek el, s így, mindenek előtt felséges Fejedelmünk iránti tántoríthatlan hűségünket szem előtt tartva, szellemi és anyagi kifejlődésünk, melyre olyannyira szükségünk van, közreműködésük által előmozdítassék, és így hazánk boldogsága és jóléte eszközöltesék. (Zajos eljenzés). Pátolom tehát a szűnyegen levő törvényjavaslatot és pedig főleg azért: mert a román nemzetnek politikai és vallási egyenjogúsága nagy befolyással fog lenni ősi alkotmányunk és autonómiánk fentartására. (Hosszas és zajos eljenzés).

Sterka Sulutz (érsek), jobbadán ismételve azt, mit eddigi beszédeiben már elmondott, fejtegeti, miként a román nemzet, mely négy század óta van kirekesztve a más 3 nemzet és 4 vallás szövetségéből, a gondviselés és ő Felsége jóvoltából csak most vehet részt a közös törvényhozásban. Annak bebizonyítására, hogy a román nemzet a többi nemzetekkel közösen birt jogait nem felség-sértés, avagy a törvényes fejedelem elleni lázadás, hanem csupán csak az akkor Európa szerte folyamatban volt vallási fanatizmus folytán veszítette el, szemlélt tart szónok azon egyes események felett, melyek által a román nemzet állítólag lassanként hanyatlása előidéztetett, s az a hazai érdekektől mindinkább elidegenített. Végül formulázta a román nemzet kívánalmát, mi sem több, sem kevesebb, minthogy a magyar, székely és szász nemzet mellé negyediknek felvéssék az erdélyi ősi alkotmány

értelmében, s e végett az erdélyi „politico-nationalis államrendszerbe, az erdélyi karok és rendek közé, s a három nemzet szövetségébe (unio trium nationum) bekebelezessék. Pártolja tehát a kormányi előterjesztést úgy, a hogy azt a bizottságnak módosította.

S a g u n a püspök: E terem igen szűk, nagyobb tér kell a mai ünnepély megülésére, s a mai tanácskozás tárgya felett a tróntól le az utolsó kunyhóig örülnie kell minden erdélyinek, mert fontos és nagy horderejű ügy van szűnyegen: a román nemzet és vallásai- nak egyenjogúsítása. Sőt azt gondolom, hogy azok is osztoznak ez örömben, a kik eltérő politikai nézeteinknél fogva távol vannak. Megemlíti továbbá szónok, hogy a fejedelem rég óhajta ezen egyenjogúsítást, de csak most vihette azt keresztül. Kiemeli ezután, hogy a románok e kívánságukat az ősi erdélyi alkotmányra alapítják, minthogy ez alkotmánynak több igen becses és mindenként fentartandó momentumai vannak, ilyen az, mely a szabad vallás gyakorlatot biztosította akkor, midőn a többi Európában örökös harczban éltek a népek a vallási különbség miatt, de Erdély alkotmánya oly erős és szabadelvű volt, hogy ennek védelme alatt a testvér nemzetek és vallások békésen megérték egymás mellett. Végre kijelenti, miként pártolja a kormányi előterjesztést a bizottságnál módosítvánnyal, mindazonáltal egy törvényezik helyett kettőt óhajt; egyiket a nemzeti, másikat a vallási egyenjogúsítás felett.

Schuller Mihály: örömmel üdvözlö e törvény javaslatot, melynek egyes módosításait a részletes vita majd meghozza. Kéri unjonnan bekebelezendő testvéreit, hogy ne roják fel embereknek azt, mi az idők hibája. Dicsérőleg említi Erdély régi vallási törvényeit, melyek az absolutizmus, sőt még a concordatum által is érintetlenül maradtak, és melyek szellemével a most hozandó törvényezik oly szépen megegyezik.

Lázár Sándor a királyi előterjesztést tekinti alapnak, és figyelmezteti Erdély többi nemzeteit, mikép a román nemzetnek bekebelezése leendő fölvétele által éppen nem követnek el sérelmet az előbbi alkotmány ellen, valamint attól sem tarthatnak, miszerint az Erdélyben lakó többi nemzet a románok beczikkelyezése által arra fognak ösztönözteni, hogy szintén kérjék az egyenjogúsítást, — miután az örményeknek már ezelőtt is meg voltak a vannak jogaik, melyeket két városban gyakoroltak, és ezután is gyakorolhatnak; a zsidók és cigányok száma pedig csekélyebb, sem hogy politikai nemzetet képezhetnének.

Bohietlu Sándor kiemeli, hogy a román nemzet egyenjogúsítását a régiebb erdélyi alkotmány értelmében kívánja, hogy ezt alapörvénynek tekintsi, s hogy a román nemzet ezen alkotmányt minden időben fentartani kívánja még akkor is, midőn annak javadalmában nem osztozott, vért ontván érte; tanusítja ezt azon számos román családok, melyek megnevezettek; ép így most is fentartani óhajja az octoberi diploma és februári patenssel egyetemben. Főleliti továbbá, hogy a román nemzet az egyéni szabadsággal nincs kielégítve, miután azzal 1848 előtt már birt, a megyékben ép azon polgári kiváltságokat, melyeket a szász polgárok, és így tovább. A román nemzet tehát nemzeti egyenjogúságot követel. Végre gr. Béli Györgynek felelvén, biztosítja a többi nemzetiségeket a román nemzet testvéri érzelméről, valamint a trón iránt mindig bű és engedelmessé volt, annak fentartására iránti küzdelméről bő tanúságot nyújtván a két román határműrész hos magatartása.

Puscariu: Ugy véli, hogy a román nemzet beczikkelyezésének már csak azért is meg kell történni, nehogy valaki azt gondolja, hogy e nemzet az égből esepent le minden jog és történelmi mult nélkül. Nemzete elnyomását ő is az Európában az időben általán uralkodott vallási türelmetlenségéből származtatja, mely mind addig tartott, míg nem a felséges Habsburg házzal a román nemzet napja is föl nem kelt. I. Leopold segített akart e nemzetet, midőn megengedte, hogy ősi vallását elhagyja a görög katolika vallásra áttérjen, ám de ez nem sokat segített, mert g. e. püspök Klein panaszolt az országgyűlésen, hogy a Lipót hitlevele nem tartatik meg. Épp így léptek fel a román püspökök minden eredmény nélkül az 1791. 1836 és 1842-ki országgyűléseken, mind addig, míg császár ő Felsége helyre nem állította a román nemzet régi szabadságát. A román nemzetnek az egyéni jogon kívül még nemzeti beczikkelyezése is elkerülhetlen szükségessé, mert nem tudhatni, nem fog-e alkotmányunk ismét elvétetni, vagy nem fogunk-e mi azon, ide hátrább változhatni akarai, mond szónok, nekünk minden jövőendő eshetőség ellen biztosítunk kell magunkat, annál is inkább, mivel ezen beczikkelyezés által épen az erdélyi alkotmány jogfolytonosságát tartjuk fenn. Pártolja a bizottságnak javaslatát.

Moga pártolja a bizottságnak munkáját,

fentartván magának a jogot e tárgy iránt, a részletes vita alkalmával többet mondani.

Gull nehézkén tartja ezen inarticulationalis törvényjavaslat fölötti tanácskozást, mivel oly elveket kellene megállapítani, melyeknek részletes kivitele előre láthatatlan. A vallás szabad gyakorlása s egyenlő politikai jogok általában véve a nemzeti universalitás, s az 1848. rendek által rég kimondottat s az oct. diploma által még nagyobb mérvben kiterjesztetett. A román nemzet tehát csakis ezen említett jogkörön kívül még azon előjogokat akarhatja a hozandó törvény által élvezni, melyekben azelőtt a 3 kiváltságos nemzet és 4 bevett vallás részesült. E kívánságnak alakai akadályok nem állnak útjában. Mert alaki tekintetben helyre van állítva az erdélyi alkotmány, sőt Kemény b. abban gyökerező új intézményeket léptetett életbe. Távol van Kemény b. intézkedéseit dicsőíteni, mivel oly párt elhamarkodott lépéseit voltak, mely se nem felejtett, se nem okult; de ha gáncsolja is az eljárást, mit, mivel a ministereket illeti, szabad, elégséges oka van azt egészen jogosult ténynek elismerni. A Kemény-féle kormány nem állította és nem is állíthatta teljesen helyre a régi alkotmányt, de ha egyrészt tagadhatlan, hogy az intézkedések, melyek folytan Erdély jövőbeli állandó rendjét itt előkészíteni hivatva vagyunk, változni fognak: úgy másrészt törvényhozási tevékenységünk alapja mégis mindig az erdélyi alkotmány marad.

De anyagi tekintetben nehézséggel jár az inarticulationnak említett értelemben keresztül-vitele. Mert tekintve attól, hogy az előbbi jogosultak jogkörükben ezáltal megszorítottának, főkérds az, mikép egyeztethető meg ezen előjogokra való visszatérés az elfogadott octoberi diploma nagyszerű egyenjogúsítási elvével, s vannak kétségbe vonhatlan hazafiaságu államférfiak, kik a szabadelvűség e csábító zászlója alatt a régi erdélyi rendszer odahagyásával egy általános erdélyiséget (Siebenbürgenthum) kilüldeni készek, a mely esetben az inarticulatio és pedig sem az emberi, sem Erdély haszna nélkül, könnyen elmaradhatna.

De ezen politikai egyformaság nem eszkentén a nemzetek és vallások surlódását, hanem ellenkezőleg csak előmozdítja, ugy hogy végül vagy népkeverék, vagy egyetlen uralgó nemzet és talán egyetlen egy ház állna elő. Szólok azonban minden nemzet és vallásnak szabad mozgathatást kíván s attól tart, hogy ama küzdelemben az alkotmányosság is kockázatra lenne. Többször kinyilatkoztatott meggyőződéséhez ragaszkodik, hogy legidővősb Erdélyre nézve a régi alkotmánynak az új államörvények szerinti kifejlésztése; de a mult e végből áldozatot hozni mindig kész volt, ép úgy kész most is a románok inarticulatioja által szaporodó nehézségek legyőzésére közreműködni, az inarticulatio nehézségeit, de nem leg,özhetlen akadályokat okoz. Pártolja tehát a kormány előterjesztését, a bizottságnak módosításait; de nem ellenézné Saguna b. kívánságát, hogy a törvényjavaslat két részre osztassék s így netalan ujból a bizottsághoz utasitassék. Főntartja magának a részletes vitánál módosítványok vételének jogát.

Bran de Lemény főleliti Erdélyben 1050-től 1459-ig a román nemzet volt egyedül uralkodó. Ez utóbbi éven nyilatkoztattott ki jogainak elvesztése és hozzattak az 1848-ig uralkodó barbár törvények, melyeket azonban azon kórak ro fel. Elősorolja továbbá a károkat, melyek a három nemzet unioja folytán, a nyomasztó igtat lerázni akaró parasztaboruk által okoztattak, míg végre kiemeli a jóllétet, melynek a román nemzet a Habsburg ház alatt örvend, és a bizottságnak javaslatát, miután csak ez képes a román nemzetet kielégíteni, pártolja.

Gaetanu szintén a bizottságnak javaslata mellett szól azon hozzáadással, hogy mint Siaguna püspök, ő is két külön törvényt óhajt a tárgyan.

Balomiri a holnapi ülésre tartja föl magának a szót a javaslat ellen.

Popea nem akarja a házat ismétlésekkel fárasztani s csak röviden pártolja a bizottságnak szerkezetét.

Ülés vége 1³/₄ órakor, Holnap az általános vita folytatása.

XIX. ülés. Aug. 29-kén.

Kezdeté d. e. 10 órakor.

(Eltételes közlés).

A mai ülésben bevezetett az 1-ső kir. előterjesztés t. i. a román nemzet és vallásai- nak beczikkelyezését illető törvényjavaslat feletti általános vita, melyet Balomiri az egyetlen román szónok kezdett meg, ki a bizottságnak román többsége által készített javaslat ellen szól. A románok a bizottságnak javaslat mellett. A szász szónokok mindnyajan u. m. Bedeus, Schuller Libloy, Schmidt Konrad, Wittsoch, Zimmermann a kormányjavaslat, illetőleg Rannichen módosítvány mellett nyilatkoztak, valamint Lászlóffy is, a ki e következő beszédet tartá:

lemben írott tömört és tartalomdús beszéde nagy figyelmet gerjesztett, s világi szempontból felvett vallásos elvei a leghelyesebb nézeteken alapulnak; a templomi tüneményt a méltóságos püspök ur rekesztette be, mit megelőzőt Ur-vacsera osztás, egy új pár összekötése s keresztelés szokott szertartással; közben a Dézsről kijött férfi- és nőtagokból, kedves honleányokból alakult dalárda énekel, a zene-értő lelkes ügybarát Pécsi Imre ur által alakítva s betanítva. A templomi szertartás után történt az iskola alapköve letétele, melyet megelőzőleg a szomszéd Domokos helységbe ifjú keblű s szép tehetségtű lelkészre Elekes ur tartott alkalomszerű beszédet az iskola céljáról, azután felolvasott az iskola építési tervének története, megemléstettek mint elsőrendű alapítók a magyar-laposi nőegylet elnöke: gróf Teleki Domokosné, gróf Teleki Miksáné, gróf Teleki György nevei. A keresztanya gróf Teleki Miksáné az alapkövet ezután három kalapácsütéssel, azután a püspök ő méltósága, a vidéki főgondnok stb. stb. az oklevelet többen aláírták, közben a dézsi lelkes dalárda hazafias énekeket énekelt, s a taraczkok durrogtak. Délben fényes ebéd mintegy 100 személyre, a szabad ég alatt sátorokban, délután disz előadás a színházban, kirándulás a stójka fürdőre s este nagyszerű táncszárművet rekesztette be a nap elejét.

24-dikén délelőtt átment a püspök ő méltósága a szomszéd Domokos helységbe, mely egészen magyar és református, egész kisértevel, a főpásztori látogatását a szokott módon megtette és egy oly beszédet tartott, melynek remekéből akár a stil egyszerűségét, az életből vett képeket s hasonlatosságokat, akár az abban elhittelt józan elvet tekintve, e sorok írója soha sem hallott. Itt is harangzúgás, taraczk durrogás s harmonia díszesít a vallásos ünnepet. Az egyház tagjai itt is egybegyűlve tiszteltek, a főpásztori látogatás folytán a püspök ő méltósága az iskola kipodlására szólított fel a híveket, azt vidéki főgondnok Pataki Dániel ur maga költségén tenni ígérte, mely ajánlat éljennel fogadtattott; Laposon történt rövid bucsu ebéd után délután elosztották a püspököt banderium és kocsik kísérték ki a határból.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ő Felsége folyó évi aug. 20-dikán majnai Frankfurtnál írta alá a legmagasabb választ, melylyel az erdélyi magyar és székely képviselők s regalistaik által az erd. országgyűlésbe való be nem lépésüket igazoló íratra udvari felelet adatik. A „Herm. Ztg.” ritkított betűkkel közli. Megküldötték egyenként az illetőkhöz is, a kik a feliratot aláírták. Tartalma következő: Azon az erdélyi országgyűlésbeni részvétre legkegyelmesebben meghívottak, valamint megválasztott követek, kik az országgyűlésbe be nem lépésüket az országgyűlési elnökségnek idei július 22-én jelentették: egy Nagy-Szebenből július 22-én kelt beadvánnyal fogva e tényről ő Felsége előtt igazolni igyekeztek. Ezen ő Felsége által el nem fogadott, hanem az erdélyi udvari k. korlátoltság elnökehez utasított beadványt az erdélyi udvari k. korlátoltság tárgyalás alá vévén, az e felett legfőbb helyre tett jelentésre méltóztatott ő cs. és ap. k. Felsége idei augusztus 20-án kelt legfőbb határozatával az erdélyi k. udv. korlátoltságot felhatalmazni, miszerint a beadvány aláíróit értesítse, hogy tekintve az erdélyi országgyűlést egybehívó idei április 21-kén kelt legfőbb leíratot, tekintve az országgyűlést megnyitó idei június 15-kén kelt legkegyelmesebb leíratot: tekintve a k. főkegyelmesebb leíratot: végül tekintve azt, hogy az országgyűlés az erdélyi országgyűlésbe belépett követek választása igazolását már végrehajtotta, az általuk aláírt beadvány sem anyagi, sem alaki tekintetben tovább hivatalos tárgyalásra nem alkalmas, minthogy annak aláírói az országgyűlésbe belépésük megtagadása következtében csak magán személyként tekinthetők, következésképpen nem hivattak arra, hogy Erdély Nagyejedelemségének, vagy annak lakói egyes osztályainak vélt államjogi igényeit a kormány-nal szemben érvényesítsék.

— Ujabbak ragalistáknak nevezettek ki, kiket az elnök az országgyűlésre be is jelentett, Fogarasi Mihály ez. kath. püspök Eranosz kath., és Koronka Antal unitarius espre-rest urak.

— Gróf Mikó Imre ő excelját választói újból megválasztván, bizalmi szavazatkép követéjűl ő excja nyilvánított nézeteihez képest ezen hivatást továbbra el nem fogadhatta, s az el nem fogadásról választóit értesítette.

— Klinkowström, a híres jezsuita hittérítő szónok, két jezsuita kíséretében, Segesvárról már Medgyesre utazott. Előbbi helyen igen kevés hallgatója vala. Azonban folytatja körutját, mely ez alkalommal, egy látszik, különösen az erdélyi szász városokra van kiterjesztve.

— A Retyezáton ez idei medve- és zergevadászatok sept. 8-án fognak kezdődni. Az illető vadásztársaság tagjai sept. 7-dikén fognak összegyűlni a malomvízi vadászalukban.

— Felső-Féjérmegyéből írják: Itt Rákoson az ideigl. szolgabíróhoz az újabb követválasztás rescriptumát azon rendeltetl, hogy azt ünnepélyesen kihirdesse, két megyei pandur éjjel meghozván, a szolgabíró az esküdtek által rögtön minden lakost honmarasztott és kora reggel minden templomban, egy a grófi udvarban is harangoztatni kezd; ezalatt híre futamodlik, hogy jönnek az oláhok! Nőzsa neki! lön lotás, futás, az asszonyok síró gyermekekkel a templom köfal kerítése mögé gyülekeznek, a férfiak az arma! csépre és botra kelnek, míg későre kistül: nem az oláhok jönnek, csak egy nagy pecsétli levelet akarnak felolvasni.

— Déváról írják nekünk: A napokban kísértük örök nyugalomra a dévai Nagy család egyik veteránját, D. Nagy Máthét, ki is hosszan tartó vízbetegség következtében mult hó 15-én délelőtti 10 óra tájt csendesen kimúlt; elvesztését hátrahagyott gyermekei közül kitaláltak még sok jó ismerősi, s jószágát annyiszor érzett szomszédai. Hamvai Bácsiból mult hó 17-én hozattak a dévai ev. ref. sirkertbe, hol is egy buzgó ima után átadták az enyészetnek.

Nyilatkozat. *)

Miután mindazon t. cz. urakhoz, kik szabadalmazott váltó-ekémre előfizettek, ekéiket szerencsésé vált megküldeni, annyira, hogy a legutolsó szállítmány is sept. 1-ső napján utba leend az illetőkhöz, tisztelettel kérem fel a t. cz. előfizető urakat, ha valamelyik ekének kezelését illetőleg utasítás kívánatnék, vagy ha magában az ekében bármiféle hiba lenne, mely a használatban merült fel, méltóztatassanak engemet bementesen (utolsó posta Maros-Vásárhely) értesíteni a felfedezett hiba felől részletesen, hogy utasításom folytán a hiba kiigazíthatassék, s ha a kiigazítás költségbe kerülend, alkalmat vehessék azt visszafizetni.

Végül az eke utánécsinálása ellen a szabadalom törvény értelmében tiltakozom.

Torbozó, aug. 35. 1863.

Bereczki Sándor.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, aug. 28. Vercruzi tudósítások szerint az első francia hadtest nyomul Potasi ellen, a hol Juarez 15,000 emberrel áll. A volt elnök Miramon ezer egynéhány kalandorral, a kiket Texasban szedett össze, visszatért Mexikába. A császárság több felől helyeslésre talál; de a nép francia hűzereget óhajtaná.

A „N. N.” triesti tudósítása szerint a mexikói kérdés Ferdinand Miksa főherceg ő fensége körében folyást a legérdekesebb tanácskozások tárgya. Az idézett tudósító azt írja, hogy ő fensége el van határozva az ajánlott katonát elfogadni, ha az általa kijelölt feltételek teljesülnek. Ezek a feltételek kivétel nélkül két főpontra vonatkoznak. Egyik, hogy a főherceg megválasztása ne születt választás, az az ne az egyetemes népszavazat eszéyes, de lelkiismeretlen felhasználásnak eredménye legyen. A másik az, hogy a birodalom épségét a két tengeri nagyhatalom biztosítsa. A főherceg német testőrséggel fogja magát körülvenni, de a mely semmiesetre sem lesz oly számos, hogy a mexikoiakban féltékenységet gerjesszen.

Olaszország. Milano, augusztus 20. A „Triest Ztg.”-nak írják: A fegyverkezés itt sokkal nagyobb mérvben foly, miután azt

*) Kértem a hazai lapok e nyilatkozat átvételére. Közli.

csupán rendes szervezkedési cél szempontjából lehetne tekinteni. Minden fegyver nem-beli tisztak utaznak külföldre, hogy a kormány számára fegyvert és hadkellékeket rendeljenek meg. Egy őrnagy az itteni lánás ezredből Franciaországban van, hogy 30,000 nyereg, ugyanannyi nyeregpisztoly, és pisztolyok iránt szerződjen. Castellari alezredes Angolországban van s onnan Belgiumba megy 50,000 vontosított vadászfegyvert a hadsereg, 40,000 puskacsőt a nemzetőrség számára vásárolni.

Németország. Frankfurt, aug. 28. A fejedelmi gyűlésben, egy látszik, nem oly könnyen sikerül a reformjavaslat fölvele felett az egyetértés, mint a hogy eleinte reményelték. A „Südd. Ztg.” azt írja, hogy még a directorium összehalkotását illetőleg sincs tökéletes megállapodás. Ezen kívül a 25-ki ülésben a javaslat 8. cikkelye is ellenzésre talált, miután többen a kis államok közül nem akarják, hogy a szövetségnek valamely szövetségi tag német területen kívüli birtokát érdeklő háboruból való részvétele egyszerű szövetség-től függjön. Ezért Austria elnökléte alatt, Weimar, Oldenburg, Koburg, Bajorország, Hannover és Szászországból bizottság alakult, a 8. cikkelyre vonatkozó ellenvetések s általában a directorium kérdésének részletes vizsgálat alá vételére. Az utóbbi kérdéshez tartozik még Baden indítványa az elnökségnek Poroszország és Austria közt megosztása iránt, a mire Austria még nem akar ráállani.

Az aug. 26-ki ülésben, a mely harmadfél óráig tartott, a 20—25 cikkelyek voltak tárgyalás alatt, a directoriumról szóló cikkely mellőzésével. A delegáltak gyűlését illetőleg Koburg herceg a tagok felének közvetlen választását indítványozza, de az indítvány meg-bukott.

Ugyanazon nap, valamint 27-dikén reggel is választmányi ülések voltak császár ő felségénél. Az „Europe” úgy tudja, hogy a tanácskozás tárgyat Baden, Hannover, Szászország és Württembergnek a directoriumban felváltva gyakorlandó negyedik szavazati iránti igénye képezte. Megállapodásra azonban nincs kinézés, jóllehet Austria az igénynek nincs ellene. Altalában az „Europe” több adathoz következteti, hogy az egybegyűlt uralkodók közt nagy a véleménykülönbség.

Egy aug. 28-i távirat szerint azonnapi s valószínűleg 29-én is gyűlés volt. Vasárnap fogott a reformjavaslat módosított szerkesztése megtörténni. A hely, a hová a részletek felett tanácskozandó ministerek egybegyűlnek, még nincs tudva. Austriai császár ő felsége hallomás szerint, Dresdán át fog visszautazni, s ez alkalommal látogatást teend a nevezett városban időző Victoria királynőnek.

Berlin, aug. 26. Minden jel arra mutat, hogy Poroszország nem fog megelégedni az osztrák reformjavaslatok elleni tagadó magatartással, hanem tövölges programmal lépend fel. Aug. 24-én II. Sándor császárnak egy tábornoksegéde érkezett ide s rövid titulatás után Baden-Badenbe utazott a királyhoz. Azóta az orosz és porosz diplomácia rendkívüli tevékenységet fejt ki, a mi kétségtelenné teszi, hogy a magas állású futár fontos megbízással van ellátva. Jól értesültek azt beszélik, hogy az orosz tábornok az császárnak egy sajátkezű levelét hozta meg, a melyben II. Sándor császár szerencsét kíván a királynak az osztrák tárgyalás irántban követett rendületlen magatartásáért, s felhívja, hogy továbbra is ezen az úton haladjon. A király biztosítva van a császár feltétlen segélyezésére felől. Az orosz kormányt is nagyon érdeklik a német szövetségi ügyek; s ha Ferencz József császárnak s körülbe a német kis államokat magához vonni, Poroszországnak is sikerülni fogna Oroszország német tartományait maga részére megnyerni. Beszélk tovább, hogy a császár felszólította a királyt a rég tervezett véd- és dacz-szövetség megkötésére. Sőt még azt is rebségtik, hogy az orosz császár szilárdul el van határozva minden lengyel tartományt hatalma alá keríteni, s ez esetben Poroszországot az orosz-német terület egy részének átengedésével kártalanítani.

A fenebbi kötésben lehet sok alaptalan hír, sok jábrándos számítás; de annyi a porosz kormánypárti lapok beszédéből is látszik, hogy Poroszország minden eszközt meg fog kísérteni a német hegemonia kezébe ragadhatása végett. A ministerialis „Nordd. A. Ztg.” egyik közlelbi cikkében a többek között így ír: Austria reformjavaslatot indítványoz, Austria

érdekében. Jól van tehát! Poroszország reformáljon Porosz- és Németország érdekében, a majd meglátjuk, melyik részhez fognak a német uralkodók s a német nép csatlakozni; vajjon ahhoz a hatalmakhoz-e, a mely Németországot azért akarja reformálni, hogy a bécsi „Presse” szerint „ott keressen magának szövetségeseket, hol a legelőnyösebbnek látszik;” vagy pedig ahhoz az államhoz, a mely éppen természetszerűleg van arra utasítva, hogy politikáját a német politikában keresse. Ez évi aug. 16-án mindenesetre új korszak kezdődik Németországra nézve. Hogy vajjon az a korszak-e, a melyet Bécsben gondolnak, az események fogják megmutatni. Poroszország biven megtartotta 1815-ben adott szavát. Most feloldják adott szava alól s így ismét teljes jogába visszalép a régi porosz jelző: „Előre!”

Orosz- és Lengyelország. A „Czaz” írja, hogy aug. 21-én Dobronál a Warra mellett Parnewski felkelő lovas osztálya három század orosz gyalogsággal csatázott; 23-án pedig Tawanowski lovas osztályának volt jelentékeny csatája Gluchownál a kalisch kertületben. Részletesebb tudósítás még eddig nincs.

Aug. 23-án a lublini kertületben is volt ütközet, a melyben Krük felkelő vezér fényes győzelmet nyert 8 század orosz gyalogságon. Korff orosz tábornok fia is elesett e csatában. A tábornok 20 század gyalogságot küldött a felkelők tüdőzésére.

Konstantin nagyherceg aug. 25-kén Pétervárra utazott. Neje Varsóban maradt. Azt mondják, a nagyherceget tanácskozmányra hívták.

Az orosz renőrség parancsot kapott, hogy a lengyel nemzeti kormány tagjait tíz nap alatt minden áron felfedezze.

A lembergi „Gazetta narodowa” szerint Ukrajnában paraszt lázadás ütött ki. 1200 főnyi népfelkelés augusztus közepe táján egy orosz hadosztályt megemmisített. Trepost tábornok aug. 21-én bekerítette a fellázadtakat lovasság-, gyalogsággal és ágyúkkal. 100 paraszt elesett, sokat elfogtak és lefegyvereztek. 20 vezetőt felakasztottak. Ennek következtében a felkelés sokkal nagyobb terjedelmű lett; mintegy 20000 paraszt áll fegyverben. A felkelők Lengyelországhoz kívánnak csatlakozni, de a nemzeti urat nem tükrik; magok választják vezetőiket. A porák minden befolyásukat elvesztették.

Posenből írják, hogy onnan minden éjjel csak el-elűnik a lengyel születési fiatalág egy része. Késégen kívül a felkeléshez csatlakoznak. A mult heten átmentek számát legalább is 1000-re teszik. A porosz határőrség, a mely most kitűnő éberséggel őrködik, 200-at elfogott.

A nemzeti kormány egy főhadvezért és egy fő államtitkár szándékszik kinevezni, a kik mindketten külföldről vezetnék a hivatali körükbe tartozó ügyeket.

Ujabbak. Frankfurt, augusztus 28. Az „Europe” írja: A directorium kérdése nagyon távol van a megoldástól. A tegnapi ülésben Braden igényei hasonlókat idéztek elé a két Hessen részről is; ezenkívül Saxonia, Hannover és Württemberg igen nagyon kedvezményezve látják Bajorországot. Mindezeknek eredménye lett egy új javaslat szerkesztése a directorium szervezetről, a mely ma volt a császárnál tartott választmányi értekezlet elébe terjesztve. A congressus bezárása alkalmasint kednél előbb nem lesz.

A „G. Corr.” szerint ő Felsége Bodola, Kriza, Ugron, Thoroczka, Teleki Sámuel gr. és Simon kir. regalistaiknak meghívását elenyészettnek méltóztatott kinyilatkoztatni; egyúttal megparancsolván, miszerint nevezetteknek ő Felsége legmagasabb nem-tetszése adassék tudniukra, mivel ők — az ő Felsége iránt tartozó hódolat elmulasztásával — a meghívás el nem fogadását annak részükre tudni adása után nem azonnali jelentették föl.

— Mexiko, jul. 22. A követek nem akarták Juarez Potosiba követni.

Bécsi börze Augustus 31-kén: Nemzeti kölcsön 82.70. 5% Metallikus 76.90. Bank-részvény 795.—. Hítel-részvény 193.40. Váltó Londonra 111.70. Ezüst 111.35. Arany 5.32.

1860-diki Állam kölcsön 101.50.

Augustus 29-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.50. Erdélyi 74.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

HIVATALOS.

Sz. 621. 1863.

Búza- és tengeri szállításra arlejtés.

A nagybányai kincstári bányakerületi mánkasok számára szükségelt 31,600 bécsi mérő tiszta búza, és 11,130 bécsi mérő szükséges száraz tavalyi tengeri, melyekből:

16,500 bécsi mérő búza	Nagybányára	továbbá:
7800 „ „ „	Kapnikbányára	7000 bécsi mérő tengeri Nagybányára
1670 „ „ „	Oláhláposra	2830 „ „ „
2100 „ „ „	Sztrimbulyba	50 „ „ „
3330 „ „ „	Oláhláposbányára	1250 „ „ „

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)